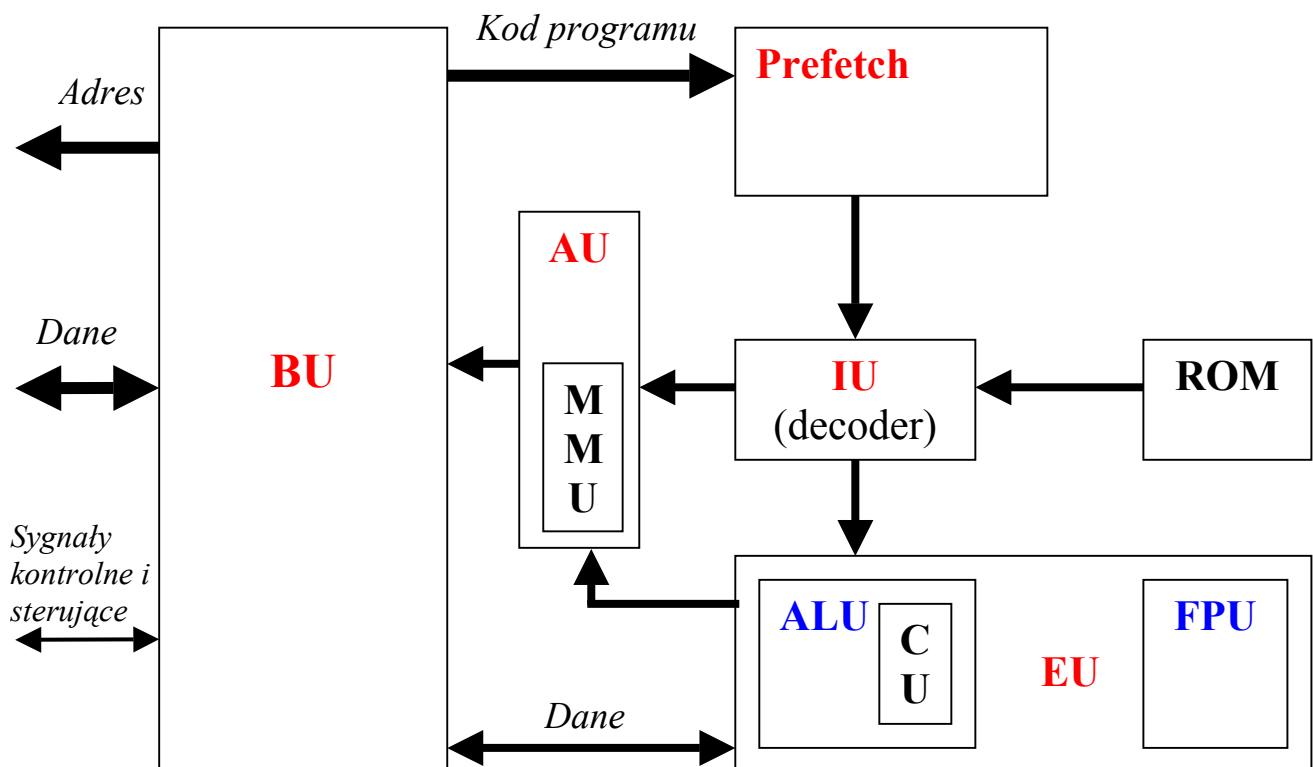

PODSTAWOWA BUDOWA KOMPUTERA

- **procesor** (ang. Central Processing Unit = CPU),
- **ROM** (ang. Read Only Memory) – pamięć tzw. stała, do przechowywania m.in. ustawień konfiguracyjnych, programów,
- **RAM** (ang. Random Access Memory) – pamięć do przechowywania programów, danych, wyników pośrednich i końcowych; */pamięć operacyjna PAO/*
- **układy wejścia/wyjścia** – umożliwiają wprowadzanie danych i wyprowadzanie wyników przetwarzania.

Układy wej/wyj służą do wymiany danych między procesorem i pamięcią operacyjną a urządzeniami zewnętrznymi. Procesor jest połączony z układami wej/wyj i z pamięcią operacyjną za pomocą magistrali wej/wyj, w skład której wchodzi: **magistrale danych, adresów i sterowania** – liczba linii poszczególnych magistral jest różna dla różnych procesorów.

SCHEMAT BLOKOWY PROCESORA

jednostka BU (ang. Bus Unit)

odpowiada za współpracę procesora z pamięcią;

3 oddzielone od siebie magistrale: *danych, adresów, sygnałów sterujących*;

IU (ang. Instruction Unit)

dekoder odtwarzający rozkazy do wykonania przez procesor, znajdujące się w odpowiedniej kolejce.

Układ ten zazwyczaj wspomagany jest przez pamięć ROM, w której zawarty jest słownik tłumaczący przyjmowane kody rozkazowe na sekwencje operacji.

EU (ang. Execution Unit)

układ wykonawczy, do którego przekazywane są rozkodowane instrukcje.

Operacje na liczbach stałoprzecinkowych są wykonywane w module **ALU** (ang. Arithmetic Logic Unit) sterowanym z bloku **CU** (ang. Control Unit). Operacje na liczbach zmiennoprzecinkowych – **FPU** (ang. Floating Point Unit).

AU (ang. Addressing Unit)

jednostka adresowania, obsługuje m.in. pobieranie argumentów rozkazów, czy przesyłanie wyników pod wskazany adres.

MMU (ang. Memory Management Unit)

moduł zarządzania pamięcią realizujący dostęp do pamięci, czyli np. stronicowanie, czy segmentację.

PREFETCH

dla przyspieszenia pracy procesora podczas fazy wykonania (wykonanie wyprowadzonego rozkazu pod kontrolą układu sterowania) jednego rozkazu realizuje się już fazę pobierania następnego rozkazu. Rozwiązanie takie nazywane jest **prepobieraniem** (ang. **prefetching**).

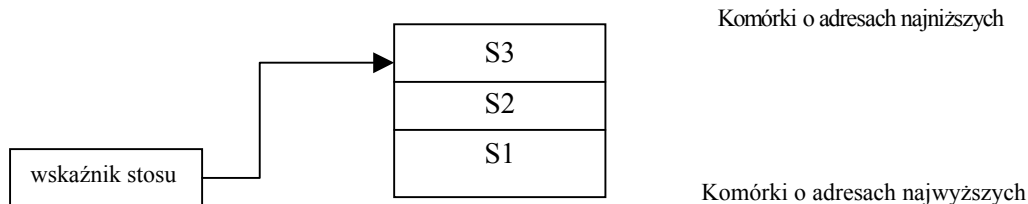
Wszystkie te moduły to wysoko wyspecjalizowane jednostki zawierające własne zestawy rejestrów, których różnice w budowie i działaniu mają znaczący wpływ na wydajność danego procesora.

Wyraźny podział na wyspecjalizowane bloki ulega stopniowemu rozmyciu.

Każdy procesor składa się z układu arytmetyczno-logicznego, układu sterowania i rejestrów.

PODSTAWOWE (z historycznego punktu widzenia) REJESTRY PROCESORA:

1. Rejestr ROZKAZÓW (ang. Instruction Register) – przechowuje rozkaz wykonywany przez układ sterowania. Do niego wprowadzane są kolejno następujące po sobie rozkazy realizowanego programu.
2. Rejestr STATUSOWY (ang. Status Register) – przechowuje wektor statusowy charakteryzujący wynik wykonywanej operacji arytmetycznej lub logicznej, np.: czy wynik jest $\Rightarrow < 0$. Poszczególne bity rejestru statusowego nazywane są flagami.
3. LICZNIK ROZKAZÓW (ang. Program Counter) – zawiera adres komórki pamięci zawierającej następny rozkaz do realizacji.
4. Rejestr ADRESÓW PAMIĘCI (ang. Memory Address Register) – przechowuje adres komórki pamięci, z którą procesor wymienia dane (czyli adres danej).
5. AKUMULATOR (ang. Accumulator) – rejestr (jeden lub więcej), na którego zawartości są wykonywane operacje arytmetyczno-logiczne.
6. Rejestry OGÓLNEGO PRZEZNACZENIA (ang. General Purpose Register) – rejestry, dla których możliwe są następujące operacje, realizowane za pomocą odpowiednich rozkazów:
  - bezpośrednio (tzn. bez pośrednictwa akumulatorów) przesyłanie międzyrejestrowe między nimi a komórkami pamięci,
  - przesyłanie międzyrejestrowe między nimi a akumulatorami,
  - przesyłanie międzyrejestrowe między nimi,
  - zwiększenie lub zmniejszenie wartości o 1.
7. Rejestry INDEKSOWE (ang. Index Register) – odmiana rejestrów ogólnego przeznaczenia; umożliwiają stosowanie techniki adresowania zwanej adresowanie indeksowym. Polega ono na tym, że kolejno zwiększana lub zmniejszana zawartość rejestru indeksowego jest dodawana do pewnej stałej liczby dając w wyniku ciąg adresów umożliwiających np. kolejne adresowanie danych umieszczonych w kolejnych komórkach pamięci.
8. WSKAŹNIK STOSU (ang. Stack Pointer Register) – rejestr zawierający najniższy adres zapelnionego stosu.
STOS – zespół rejestrów, z których możliwe jest odczytywanie kolejnych „komórek” wyłącznie w kolejności odwrotnej do kolejności ich wpisywania.

9. Rejestry WIELOFUNKCYJNE - w zależności od potrzeb mogą być akumulatorami, rejestrami ogólnego przeznaczenia, rejestrami indeksowymi lub wskaźnikami stosu.

OPERACJE WYKONYWANE PRZEZ PROCESOR

Każdy procesor ma możliwość realizacji bardzo wielu operacji, m.in. arytmetycznych, logicznych, przesłań międzyrejestrowych i innych. Wykonania niektórych z nich może zażądać programista za pomocą rozkazów umieszczonych w programie wprowadzonym do pamięci, natomiast wykonanie innych operacji odbywa się niezależnie od programisty i jego programu w sposób ustalony przez konstruktora procesora. W związku z tym operacje realizowane w procesorach można podzielić na 2 grupy:

1. **operacje podstawowe** – których wykonania może zażądać programista wprowadzając odpowiedni rozkaz do programu. Każda operacja podstawowa ma przyporządkowany dokładnie 1 rozkaz. Zbiór rozkazów tworzy listę rozkazów danego procesora.
2. mikrooperacje – zestaw najbardziej elementarnych operacji potrzebnych do realizacji operacji podstawowych; niezależne od programisty.

Każdej mikrooperacji można przyporządkować mikrorozkaz. Ciąg mikrorozkazów tworzy mikroprogram realizujący określony rozkaz. Mikroprogramy są z reguły przechowywane w pamięci stałej.

Dla większości procesorów i komputerów mikroprogramowania dokonuje producent, co umożliwia produkowanie procesorów o różnych właściwościach bazujących na tym samym podstawowym sprzęcie. Mikroprogramowanie jest znacznie trudniejsze od „popularnie” rozumianego programowania ze względu na fakt, że:

- liczba możliwych mikrorozkazów jest z reguły znacznie większa od liczby rozkazów, np. 50 linii sterujących danego komputera to 2^{50} mikrorozkazów,
- **szybkość działania mikroprogramów determinuje prędkość działania procesora!**

Przykład: wykonanie rozkazu ADD M (przykład z języka maszynowego) - czyli dodanie zawartości komórki pamięci o adresie M do akumulatora. Mikrooperacje potrzebne do wykonania tego rozkazu to m.in. odblokowanie wejścia rejestru adresów, wpisanie adresu M z magistrali do rejestru adresów, zablokowanie wejścia rejestru adresów, ..., wpisanie do akumulatora wyniku dodawania, zablokowanie wejścia akumulatora.

DEFINICJE wg *G.M. Amdhal, G.A. Blaaw, F.P. Brooks: IBM Journal of Research and Development. vol. 8 (2) April 1964*

ARCHITEKTURA KOMPUTERA jest zdefiniowana przez atrybuty komputera widoczne dla programisty piszącego program w języku maszynowym. Definicja ta obejmuje listę instrukcji, format instrukcji, kody operacji, tryby adresowania oraz wszystkie rejestry i lokacje pamięci, które mogą być bezpośrednio modyfikowane przez program napisany w języku maszynowym.

Implementacja sprzętowa jest zdefiniowana przez rzeczywistą strukturę sprzętu, organizację układów logicznych i organizację dróg przepływu danych.